

רגילים. יהודי הלוּבש ציצית הוא מעין כוהן לה', מוקדש לעבודתו. עם ישראל, לובשי ציצית וקראי שמע, הם כולם "ממלכת כוהנים וגוי קדוש" (שמות יט, ו).⁵ אם כן, מסוף זמן קריאת שמע של בוקר למדנו שאנחנו בניו של המלך, ומתחילת זמן קריאת שמע של בוקר למדנו שאנחנו כוהניו.⁶ איחוד מפתיע של שני האלמנטים האלה – בני המלכים ותכלת הכוהנים – מופיע בזהר הקדוש בנוגע למצוות ציצית:

ניכרים ישראל שהם בני המלך הקדוש שהרי כולם נרשמו ממנו (בסימנים של הקב"ה). נרשמו בגופם ברושם הקדוש (ברית מילה), נרשמו בלבושם בעיטוף של מצוה (ציצית)... בכולם רשומים שהם בני המלך העליון, אשרי חלקם. ואתחנן, רסו ע"א תרגום⁷

אם כן, על פי הזהר הקדוש לבישת הציצית מעידה לא רק על תפקיד ישראל, "ממלכת כוהנים", אלא גם על היותם בניו של המלך. מכאן רואים שגם תחילת זמנה של קריאת שמע של בוקר, זמן ציצית, נקבע לנקודה המדגישה שאנחנו נפגשים עם המלך כבניו.⁸

¹ אותו העיקרון מופיע בהסברה של המשנה לסדר הפנימי של קריאת שמע: "למה קדמה 'שמע' ל'ויהיה עם שמוע'? אלא כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחילה ואחר כך יקבל עליו עול מצוות" (ברכות ב, ב).

² אחד מהתלמידים הציע הסבר אחר לדעת רבי אליעזר: הזמן שיש לקבל עול מלכות שמים הוא הזמן שאפשר להבדיל בין שמים (תכלית) לארץ (כרת).

³ אברהם וולפיש, שיקולים ספרותיים, עמ' 38-39. הרב וולפיש רואה רמז לרעיון הזה גם בתקבולת שבין לשון המשנה הפותחת את המסכת, "משעה שהכוהנים נכנסים לאכול בתרומתן", ללשון המשנה המסיימת את המסכת, "לא יכנס להר הבית..." (ברכות ט, ה). על אכילת תרומה כתחליף לעבודת המקדש הוא מציין את אלבק, משנה זרעים, עמ' 325-326.

⁴ ראה שמות פרק כה.

⁵ מילגרם, ויקרא, עמ' 412.

⁶ הקשר שבין קריאת שמע לציצית מצביע בראש ובראשונה על שאנחנו עבדי ה'. בעולם הקדום, היה האדון שם חותם על בגדי עבדיו כדי לסמן שהם שלו, והתלמוד משווה ציציות לחתומים האלו (מנחות מג ע"ב. ראה תוספות שם, ד"ה חותם של ט"ט). פירושו של דבר שציצית מביעה דרך הלבוש את שקריאת שמע מביעה דרך הדיבור. התפיסה שציצית היא כעין בגדי כוונה אינה עומדת בניגוד לרעיון זה אלא מעמיקה בו ומלמדת שעבד ה' אינו מעמד שפל אלא להיות כוהן עליון.